

УДК 330.341.1 : 630.90

JEL O 13, P 23, Q 23

DOI: 10.31471/2409-0948-2020-2(22)-164-172

Сакаль Оксана Володимирівна

доктор економічних наук, старший науковий співробітник
старший науковий співробітник відділу проблем економіки земельних і лісових
ресурсів, Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого
розвитку Національної академії наук України»
бульвар Тараса Шевченка, 60, м. Київ, 01032, Україна
e-mail: o_sakal@ukr.net
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8803-1298>

Третяк Наталія Антонівна

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу проблем
економіки земельних і лісових ресурсів, Державна установа «Інститут економіки
природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»
бульвар Тараса Шевченка, 60, м. Київ, 01032, Україна
e-mail: tretiaknatalia@ukr.net
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7602-8606>

Штогрин Галина Степанівна

кандидат економічних наук, науковий співробітник відділу економічних проблем
водокористування, Державна установа «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку Національної академії наук України»
бульвар Тараса Шевченка, 60, м. Київ, 01032, Україна
e-mail: galinastogrin@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0671-4971>

Бегаль Іван Іванович

аспірант, Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого
розвитку Національної академії наук України»
бульвар Тараса Шевченка, 60, м. Київ, 01032, Україна
e-mail: begalivanarhzv@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4452-8969>

ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ У ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Анотація. У статті представлено результати дослідження сутності та особливостей прояву підприємництва у лісовому господарстві з точки зору оцінки реалій та перспектив його розвитку в Україні. Для цього вивчено загальні засади здійснення підприємницької діяльності (підприємництва) в Україні, норми права, що визначають загальні риси підприємництва у цій галузі. Виходячи із мультифункціональності лісів, обґрунтовано, що підприємницька діяльність у лісовому господарстві має глибший еколого-економічний і соціальний зміст, порівняно з іншими сферами діяльності. Відзначено, що дуальний характер лісових ресурсів обумовлює диверсифікацію видів і організаційних форм підприємництва у всьому лісовому секторі. Розширене відтворення у досліджуваній галузі відповідно до концепції сталого розвитку має вплив на добробут більше, ніж одного покоління. Цей фактор стає визначальним у новітніх умовах господарювання і обумовлює вжиття відповідних заходів економічного стимулювання інтенсивного типу економічного зростання розширеного виробництва лісопродукції. Результати аналізу напрямів

діяльності лісогосподарських підприємств, корпоративних інтересів лісогосподарської діяльності, а також ролі держави й екологічного страхування покладено в основу визначення перспектив розвитку довго- і короткострокового тимчасового користування лісами в Україні. Відзначено, що розвиток досліджуваної галузі економіки України, одночасно із заходами фінансово-економічного стимулювання деревообробної промисловості, може сприяти розвитку останньої.

Проведене дослідження на прикладі лісового господарства дало змогу узагальнити, що підприємницький вектор розвитку природокористування полягає в організації й підтримці ділової активності природокористувачів, у їх відносинах з іншими господарюючими суб'єктами різних форм власності, з державою за існуючих і таких, що можуть загостритися, природоохоронних обмеженнях і обтяженнях, з урахуванням еколого-соціальних функцій і послуг екосистем.

Ключові слова: принципи підприємництва, економічний розвиток, сталий розвиток, еколого-соціальні функції лісів, природокористування.

Sakal Oksana

Doctor of Economics, Senior Researcher

**Senior Researcher of the Department of Economic Issues of Land and Forest Resources
Public Institution “Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of
the National Academy of Sciences of Ukraine”**

boulevard Tarasa Shevchenka, 60, Kyiv, 01032, Ukraine

e-mail: o_sakal@ukr.net

Tretiak Nataliia

Candidate of Economics

**Senior Researcher of the Department of Economic Issues of Land and Forest Resources
Public Institution “Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of
the National Academy of Sciences of Ukraine”**

boulevard Tarasa Shevchenka, 60, Kyiv, 01032, Ukraine

e-mail: tretiaknatalia@ukr.net

Shtohryn Halyna

Candidate of Economics

**Researcher of the Department of Economic Problems of Water Use
Public Institution “Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of
the National Academy of Sciences of Ukraine”**

boulevard Tarasa Shevchenka, 60, Kyiv, 01032, Ukraine

e-mail: galinastogrin@gmail.com

Behal Ivan

Postgraduate student

**Public Institution “Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of
the National Academy of Sciences of Ukraine”**

boulevard Tarasa Shevchenka, 60, Kyiv, 01032, Ukraine

e-mail: begalivanarhzy@gmail.com

**ENTREPRENEURSHIP AS A FACTOR OF ECONOMIC DEVELOPMENT:
FEATURES OF MANIFESTATION IN FORESTRY**

Abstract. The article presents the results of the study the essence and features of entrepreneurship manifestation in forestry in terms of assessing the realities and prospects of its

development in Ukraine. For this purpose, it is studied general principles of doing business (entrepreneurship) in Ukraine, legal norms that determine the general features of entrepreneurship in this area. Based on the multifunctionality of forests, it is substantiated that entrepreneurial activity in forestry has a deeper ecological, economic and social meaning, compared to other areas of activity. It is noted that the dual nature of forest resources causes the diversification of types and organizational forms of entrepreneurship throughout the forest sector. Extended reproduction in the research area according to the concept of sustainable development has an impact on the well-being of more than one generation. This factor becomes decisive in the latest economic conditions and determines the adoption of appropriate measures of economic stimulation of the intensive type of economic growth of expanded forest production. The results of the analysis of the activities of forestry enterprises, corporate interests of forestry activities, as well as the role of the state and environmental insurance are the basis for determining the prospects for long- and short-term temporary use of forests in Ukraine. It is noted that the development of the study field of economy of Ukraine, in conjunction with measures of financial and economic incentives wood industry can contribute to the development of the last one.

The study on the example of forestry allowed us to generalize that the entrepreneurial vector of nature using is to organize and support business activities of nature users, in their relations with other economic entities of various forms of ownership, with the state under existing and exacerbating environmental restrictions. and burdens, taking into account the ecological and social functions and services of ecosystems.

Keywords: principles of entrepreneurship, economic development, sustainable development, ecological and social functions of forests, nature using.

Вступ. Відповідно до чинного законодавства України підприємництво – це безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у законодавчо встановленому порядку. Така діяльність здійснюється в будь-яких організаційних формах, підприємці мають право без обмежень приймати рішення і здійснювати самостійно будь-яку діяльність, що не суперечить чинному законодавству [1].

Серед низки принципів, на основі яких здійснюється підприємництво [1], важливим є те, що підприємства можуть створюватись як для здійснення підприємництва, так і для некомерційної господарської діяльності [2], що особливо актуально для підприємств, що діють у природно-ресурсній сфері, зважаючи на їх природоохоронну діяльність, що часто є неприбутковою. Залежно від форм власності, передбачених законом, в Україні можуть діяти підприємства таких видів: приватне, що діє на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи); колективної власності; комунальне, що діє на основі комунальної власності територіальної громади; державне, що діє на основі державної власності; засноване на змішаній формі власності (на базі об'єднання майна різних форм власності); спільне комунальне, що діє на договірних засадах спільного фінансування (утримання) відповідними територіальними громадами – суб'єктами співробітництва, а також інші види підприємств. Якщо в статутному капіталі підприємства іноземна інвестиція становить не менш як 10 %, воно визнається підприємством з іноземними інвестиціями. Підприємство, в статутному капіталі якого іноземна інвестиція становить 100 %, вважається іноземним. Залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного капіталу в Україні діють підприємства унітарні та корпоративні. Унітарне підприємство створюється одним засновником, тоді як корпоративне – як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором). Корпоративними є кооперативні підприємства, підприємства, що створюються у формі господарського товариства, а також інші, в тому числі засновані на

приватній власності двох або більше осіб. За умови існування залежності від іншого підприємства, підприємство визнається дочірнім. Усі підприємства, в тому числі державні і комунальні, мають право на добровільних засадах об'єднувати свою господарську діяльність (виробничу, комерційну та інші види діяльності) [2]. Такі норми законодавства й визначають загальну специфіку підприємницької діяльності у лісовому господарстві й секторі загалом. Вищезазначене обумовлює необхідність дослідження особливостей прояву підприємництва у галузі та визначення перспективних напрямів його розвитку.

Аналіз сучасних зарубіжних і вітчизняних досліджень та публікацій. У глобальному масштабі Глобальною ініціативою зі звітності, Глобальним договором Організації Об'єднаних Націй та Всесвітньою радою підприємців зі сталого розвитку бізнес розглядається як життєво важливий партнер для досягнення Цілей сталого розвитку [3]. Численні публікації Коваля Я. В., Лицура І. М., Мішеніна Є. В., Синякевича І. М., Туниці Ю. Ю., Шубалого О. М. та низки інших учених-економістів присвячені обґрунтуванню засадничих принципів такої діяльності в національній економіці України на засадах сталості. Проблема підвищення еколого-економічної ефективності лісокористування у частині удосконалення інституціональних передумов досліджувалася у працях, зокрема, Карпука А. І., Шестака М. Л. [4]. При цьому у контексті нашого дослідження особливий інтерес становить інтеграція екосистемного підходу до управління. Так, Мішенін Є. В. із співавторами дослідили теоретико-методичні засади формування маркетингу екосистемної продукції та послуг у лісоресурсній сфері у частині його сутнісно-змістовної основи, організаційні форми реалізації [5]. В іншій публікації ці ж дослідники представили результати застосування існуючих методів форсайту на прикладі використання сценарного підходу до обґрунтування організаційно-економічних умов формування та розвитку екосистемного підприємництва [6].

Актуалізація еколого-соціальних функцій лісів, загострення глобальних екологічних проблем і, відповідно, пошук світовою спільнотою шляхів їх вирішення, трансформація ролі держави у процесі економічних реформ, обумовлює потребу в уточненні особливостей прояву підприємництва у лісовому господарстві як фактора економічного розвитку. Відповідно **мета статті** – дослідити сутність і особливості прояву підприємництва у лісовому господарстві з точки зору оцінки реалій та перспектив його розвитку в Україні.

Висвітлення основного матеріалу. Підприємництво розглядається як рушійна сила економічного розвитку, є найбільш конструктивною та перспективною формою реалізації економічних прав людини [7]. Однак підприємницька діяльність у лісовому господарстві має глибший еколого-економічний і соціальний зміст, порівняно з іншими сферами діяльності, виходячи із мультифункціональності лісів. Зміст управління лісами полягає в одержанні максимального чистого доходу для суспільства за досягнення різних цілей – виробництво максимально можливих обсягів лісопродукції, максимізація прибутків власниками, стабілізація обсягів лісозаготівель. Окремі підприємці переслідують вузькі цілі, що так чи інакше конфліктують з цілями максимізації економічної ефективності використання лісів для суспільства в цілому. Цінності, які ліси генерують для суспільства, можуть набувати різних форм. Деякі з них, такі як ділова деревина, є безпосередньо ринковими і їх вартість відображається ринковими цінами на лісопродукцію. Корисні функції лісів, їх естетичні якості і форми рекреації не мають ринкового виміру своєї вартості [8]. В умовах України особливо актуальною є проблема активізації підприємницької діяльності у лісовому секторі загалом, яка забезпечить невиснажливе та збалансоване лісокористування, сприятиме формуванню конкурентного середовища на ринках лісопродукції, а також зменшить частку тіньового сектора в системі розширеного відтворення виробничих потужностей лісового господарства [9].

Корисні властивості лісів роблять їх оцінюваними економічними ресурсами. Вартість кінцевих товарів і послуг, одержувані з лісових площ, більш значима, ніж вартість лісів на корені. Підприємницька діяльність у цій галузі характеризується

багатоваріантністю використання лісу. Деревина може бути заготовлена й використана різними способами: для виробництва пиломатеріалів, паперу, як паливо, а дерева – збережені на корені для підтримки рекреаційних й естетичних цінностей або залишені для промислового використання майбутнім поколінням. Часто ліси можуть генерувати декілька видів корисностей одночасно або послідовно. У цьому випадку підприємець може обирати найкраще поєднання і порядок їх використання для максимізації прибутку. При цьому постає низка альтернатив: яким чином управляти лісами, які товари і послуги виробляти, які заходи (інвестиції) забезпечать приріст деревини і т.ін. [8]. Тобто, підприємцю слід знайти відповідь, яким чином обмежені фактори виробництва розміщуються серед альтернативно можливих напрямів їх використання для виробництва товарів і послуг.

Ліси як економічні ресурси мають дуальний характер. Основним ресурсом є лісові землі як різновид категорії земель. На лісовій ділянці встановлюється деревний запас, що диференціюється за продуктивністю, котрий допускає утворення надлишкової вартості, або ренти, на кращих ділянках порівняно з гіршими. Ліси складаються із сукупності дерев, що ростуть на землі, а отже, являються капіталом. Вони оцінюються, в основному, через вартість кінцевих товарів і послуг, які можуть бути отримані в результаті лісокористування, генеруючи доходи, що носять характер норми прибутку на вкладений капітал [8]. Це також обумовлює диверсифікацію видів і організаційних форм підприємницької діяльності у лісовому секторі.

Переважає більшість лісів України перебуває у державній власності. У процесі розмежування земель до комунальної власності можуть бути віднесені близько 1,3 млн га (13 %) земельних ділянок лісогосподарського призначення, що знаходяться у постійному користуванні комунальних підприємств, підпорядкованих органам місцевого самоврядування. Частка лісів приватної власності складає менше 0,1 % загальної площі лісових земель [10]. Лісогосподарські підприємства можуть здійснювати спектр напрямів діяльності, що визначається їх статутом, наприклад (приклад наведено за [11]):

лісове господарство: лісозаготівля, надання допоміжних послуг у лісовому господарстві, лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві, вирощування інших багаторічних культур, мисливство, відловлювання тварин і надання пов'язаних із ними послуг;

виробництво: лісопилне та стругальне виробництво, ведення діяльності, пов'язане з побічним користування лісом, виготовлення, переробка та реалізація сировини, лісоматеріалів, інших матеріалів, організація оптової, роздрібної торгівлі лісопродукцією, продукцією переробки, продукцією виробничо-технічного призначення, організація та експлуатація складів (як власних, так і орендованих) для зберігання експортно-імпорتنих вантажів та продукції внутрішнього ринку, виробництво(виготовлення, випуск): сільськогосподарської продукції; продукції виробничо-технічного призначення; будівельних матеріалів;

лісовідновлення та лісорозведення: здійснення заходів щодо раціонального використання лісів, їх відновлення та збереження, ведення обліку лісів, проведення заходів щодо посилення водоохоронних, захисних, санітарно-гігієнічних, оздоровчих та інших функцій лісу, забезпечення додержання встановленого режиму на територіях і об'єктах природо заповідного фонду, прогнозування та вирішення проблем ефективного використання лісових ресурсів, контроль за раціональним веденням лісозаготівельних робіт та використанням лісових ресурсів, організація ведення лісового господарства, забезпечення охорони лісів і захисних лісонасаджень від незаконних рубок, пошкоджень, самовільного сінокошення, випасу худоби та інших порушень, проведення грошової оцінки лісу на лісосіках;

зовнішньоекономічна діяльність: експорт та імпорт товарів і продукції; розрахункові операції з іноземними суб'єктами господарської діяльності; за погодженням з засновником спільна підприємницька діяльність з іноземними суб'єктами господарської

діяльності, що включає створення спільних підприємств різних видів і форм, проведення спільних господарських операцій та спільне володіння майном, як на території України так і за її межами; інші види зовнішньоекономічної діяльності, не заборонені чинним законодавством України;

інші послуги: посередницькі при купівлі, продажу товарів народного споживання та продукції лісовиробничої та лісопереробної діяльності; перевезення вантажів дорожніми транспортними засобами; інформаційних, постачальницько-збутових; з ремонту техніки, яка зайнята в лісовому господарстві; з організації переробки сировини і т.ін.

Види економічної діяльності, пов'язані з лісовим господарством та лісозаготівлями, об'єднані у відповідному розділі Класифікації видів економічної діяльності (КВЕД), котра ґрунтується на принципі об'єднання у групи підприємств, що виробляють ідентичні товари чи послуги або використовують схожі процеси для створення товарів чи послуг.

Зазначене, а також потреба в реформуванні системи управління лісовим господарством України, свідчить про перспективи розвитку приватного підприємництва в галузі, корпоративних структур, страхових компаній.

Діяльність приватних, корпоративних структур у лісоресурсній сфері частково визначається нормами чинного Лісового кодексу України у частині права користування лісами, що здійснюється в порядку постійного і тимчасового користування лісами. Оскільки у постійне користування ліси для ведення лісового господарства без встановлення строку на землях державної власності надаються спеціалізованим державним лісогосподарським підприємствам, іншим державним підприємствам, установам та організаціям, у яких створено спеціалізовані лісогосподарські підрозділи, а на землях комунальної власності – спеціалізованим комунальним лісогосподарським підприємствам, іншим комунальним підприємствам, установам та організаціям, у яких створені спеціалізовані лісогосподарські підрозділи, тому стосовно приватних, корпоративних структур мова йде лише про тимчасове користування. Об'єктом тимчасового користування можуть бути всі ліси, що перебувають у державній, комунальній або приватній власності. Довгострокове тимчасове користування лісами (від одного до п'ятдесяти років) – засноване на договорі строкове платне використання лісових ділянок, які виділяються для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей, проведення науково-дослідних робіт. Короткострокове (до одного року) тимчасове користування лісами для заготівлі другорядних лісових матеріалів, побічних лісових користувань та інших потреб, здійснюється без вилучення земельних ділянок у власника лісів, постійного лісокористувача на підставі спеціального дозволу, що видається власником лісів, постійним лісокористувачем підприємствам, установам, організаціям, громадянам України, іноземцям та особам без громадянства, іноземним юридичним особам [12]. Найбільш поширеним видом діяльності приватних, корпоративних структур у лісоресурсній сфері відповідно до КВЕД є такі види діяльності: лісопильне та стругальне виробництво, виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння.

Не зважаючи на такий захід захисту законодавцем вітчизняного виробника як заборона протягом 10 років вивезення за межі митної території України в митному режимі експорту лісоматеріалів необроблених (код 4403 УКТЗЕД) деревних порід, крім сосни, – з 1 листопада 2015 року, деревних порід сосни – з 1 січня 2017 року [13], питання розвитку підприємницької діяльності в галузі, що досліджується, залишається актуальним і потребує відповідних заходів економічного стимулювання інтенсивного типу економічного зростання розширеного виробництва лісопродукції. Тут важливо відзначити і наголосити, що відповідно до положень Лісового кодексу України [12] ліси на землях державної та комунальної власності, спеціалізовані лісогосподарські підприємства не є об'єктами державно-приватного партнерства згідно із Законом України «Про державно-приватне партнерство», зокрема об'єктами концесії відповідно до Закону України «Про

концесію».

Держава в особі уповноважених органів щодо лісів переслідує найбільш різноманітні та широкі цілі щодо результатів управління, зокрема, використання не тільки ринкової й природної корисності лісових ресурсів, але і їх справедливого просторового розподілу для забезпечення економічної стабільності регіону шляхом сталого і невиснажливого лісокористування. Головною метою діяльності в лісах корпорацій є одержання прибутку всіма акціонерами, тому їх рішення спрямовані також на корпоративний ріст, ринкову безпеку й безпеку постачання ресурсами виробництва, підтримку залежних деревообробних виробництв тощо. Дрібні приватні власники можуть керуватися інтересами не тільки одержання прибутку, але й досягнення фінансової безпеки, власного задоволення і престижу [8]. Діяльність страхових компаній у природно-ресурсній сфері покликана сприяти запобіганню ризику екологічних аварій і катастроф шляхом, зокрема, екологічного страхування – механізму забезпечення екологічної безпеки України. Екологічне страхування – це страхування цивільно-правової відповідальності виробництв – джерел підвищеної небезпеки для довкілля за заподіяну шкоду, яка може бути завдана громадянам та юридичним особам, з метою забезпечення страхового захисту матеріальних інтересів зазначених осіб у вигляді повної або часткової компенсації збитків, заподіяних забрудненням навколишнього середовища внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру [14]. За своїм походженням екологічні ризики в лісовому секторі можуть бути природними, техногенними й антропогенними. Найбільш актуальними і масштабними за втратами для лісового господарства на сьогодні є лісові пожежі [15]. Тобто, страхування як економічний інструмент реалізації механізмів регулювання лісокористування, який застосовується у сфері охорони і захисту, відтворення і використання лісових ресурсів, охоплює такі напрями, як страхування лісу, страхування цивільної відповідальності за заподіяння шкоди лісовому господарству, а також страхування власності лісокористувачів [16]. Рівень страхових виплат з екологічних видів страхування в Україні є дуже низьким, що зумовлює низьку платоспроможність страхових компаній та незначні розміри відшкодувань унаслідок страхових подій. Це доводить необхідність участі держави в екологічному страхуванні, що, однак, потребує відповідного інституціонального, а також фінансового забезпечення [14].

Висновки. Наукову новизну дослідження становить теоретико-методологічне обґрунтування підприємницького вектору розвитку природокористування, що полягає в організації й підтримці ділової активності природокористувачів, у їх відносинах з іншими господарюючими суб'єктами різних форм власності, з державою за існуючих і таких, що можуть загостритися, природоохоронних обмеженнях і обтяженнях, з урахуванням еколого-соціальних функцій і послуг екосистем. Це положення має особливий практичний прояв і застосування у лісовому господарстві, про що свідчать результати проведеного дослідження сутності та особливостей прояву підприємництва у цій галузі з точки зору оцінки реалій та перспектив його розвитку в Україні.

Розвиток підприємництва у лісовому господарстві України та й в цілому у вітчизняному лісовому секторі обумовлюється загальним станом і перспективами соціально-економічного розвитку країни. При цьому підприємницька діяльність у лісовому господарстві, виходячи із широко спектру функцій лісів, має глибший еколого-економічний і соціальний зміст, порівняно з іншими сферами суспільної діяльності. Розширене відтворення відповідно до концепції сталого розвитку тут має вплив на добробут більше, ніж одного покоління.

За існуючих умов перспективним є розвиток довгострокового тимчасового користування лісами для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей, проведення науково-дослідних робіт; короткострокового – для заготівлі другорядних лісових матеріалів, побічних лісових користувань та інших потреб; надання допоміжних послуг у лісовому господарстві у різних організаційно-правових формах підприємництва з особливою

вимогою максимального залучення до робіт місцевого населення і розвитку сільських територій. Реальний поштовх розвитку досліджуваної галузі економіки України надасть реформування лісового господарства (зокрема, у частині розподілу управлінських і контрольних функцій, лісової охорони, інвентаризація лісів), водночас із заходами фінансово-економічного стимулювання деревообробної промисловості. Збільшення площ приватних лісів шляхом заліснення придатних для цього неугідь, малопродуктивних і деградованих земель, зміна їх цільового призначення на землі лісогосподарського призначення обумовить інтерес приватних землевласників у лісовому господарстві і деревообробці, що, однак, також потребує додаткових заходів підтримки з боку держави у зв'язку із значним періодом часу між інвестиціями у лісівництво та іншу діяльність у лісовому господарстві і лісозаготівлю, надання допоміжних послуг у галузі та оброблення деревини й виготовлення виробів з деревини. Останнє свідчить про перспективи подальших досліджень у даному напрямі.

Література

1. Про підприємництво : Закон України від 7 лютого 1991 року № 698-XII. У редакції від 29.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#top> (дата звернення 18.11.2020).
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV. У редакції від 16.08.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 18.11.2020).
3. Посібник для досягнення Цілей Сталого Розвитку в сфері бізнесу / Глобальна ініціатива зі звітності, Глобальний договір ООН, Всесвітня рада підприємців зі сталого розвитку, 2016. URL: https://sdgcompass.org/wp-content/uploads/2016/09/SDG_Compass_Guide_Ukrainian.pdf (дата звернення 18.11.2020).
4. Карпук А., Шестак М. Інституціональні передумови підвищення еколого-економічної ефективності лісокористування. *Економіст*. 2015. № 10. С. 3–7.
5. Мішенін Є. В., Мішеніна Н. В., Ярова І. Є. Розвиток маркетингу екосистемної продукції та послуг у лісоресурсній сфері. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. № 2. С. 209–219.
6. Mishenin Y., Yarova I., Mishenina N. Features of Foresight Methodology Application in the Forestry Complex of Ukraine: Sectoral and Spatial Aspect. *Marketing and Management of Innovations*. 2019. № 4. P. 229–240. <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.4-18>.
7. Сагайдак Ю. В. Підприємницька діяльність як основна форма реалізації економічних прав людини. Теоретико-правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 7. С. 44–48.
8. Пірс П. Основи економіки лісового господарства. Київ : ЕКО-інформ, 2006. 224 с.
9. Голян В. А., Демидюк С. М. Підприємництво у лісовому секторі як фактор соціально-економічного піднесення сільських територій. *Агросвіт*. 2010. № 14. С. 2–10.
10. Публічний звіт Державного агентства лісових ресурсів України за 2019 рік / Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, 2020. URL: shorturl.at/bjqY2 (дата звернення 18.11.2020).
11. ДП Коростишівський лісгосп АПК. URL: <http://korostishivlisapk.com.ua/pro-nas/naprjami-dijalnosti.html> (дата звернення 18.11.2020).
12. Лісовий кодекс України в редакції Закону № 3404-IV від 08.02.2006, із змінами від 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#top> (дата звернення 18.11.2020).
13. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів : Закон України від 8 вересня 2005 року № 2860-IV у редакції від 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2860-15> (дата звернення: 18.11.2020).

14. Оглобліна В. О., Сіліна І. В. Проблеми та перспективи впровадження екологічного страхування в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2016. № 10. С. 180–184.

15. Василишин Х. Р. Формування та перспективи розвитку екологічного страхування лісів України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.19. С. 265–271.

16. Карпук А. І., Шестак М. Л. Особливості реалізації механізму екологічного страхування лісокористування. *Економічний форум*. 2015. № 2. С. 137–141.

References

18. Pro pidpriemnytstvo : Zakon Ukrainy vid 07.02.1991 No. 698-XII. U redaktsii vid 29.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#top>.

19. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 No. 436-IV. U redaktsii vid 16.08.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

20. GRI, UN Global Compact, WBCSD (2016). The guide for business action on the SDGs. URL: https://sdgcompass.org/wp-content/uploads/2016/09/SDG_Compass_Guide_Ukrainian.pdf [in Ukrainian].

21. Karpuk A., Shestak M. (2015). Instytutsionalni peredumovy pidvyschennia ekoloho-ekonomichnoi efektyvnosti lisokorystuvannia. *Ekonomist*, 10, 3–7 [in Ukrainian].

22. Mishenin Ye. V., Mishenina N. V., Yarova I. Ye. (2013). Rozvytok marketynhu ekosystemnoi produktsii ta posluh u lisoresursnii sferi. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, 2, 209–219 [in Ukrainian].

23. Mishenin Y., Yarova I., Mishenina H. (2019). Features of Foresight Methodology Application in the Forestry Complex of Ukraine: Sectoral and Spatial Aspect. *Marketing and Management of Innovations*, 4, 229–240. <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.4-18>.

24. Sahaidak Yu. V. (2016). Pidpriemnytska diialnist yak osnovna forma realizatsii ekonomichnykh prav liudyny. Teoretyko-pravovyi aspekt. *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo*, 7, 44–48 [in Ukrainian].

25. Pirs P. (2006). Osnovy ekonomiky lisovoho gospodarstva. Kyiv: EKO-inform [in Ukrainian].

26. Holian V. A., Demydiuk S. M. (2010). Pidpriemnytstvo u lisovomu sektori yak faktor sotsialno-ekonomichnoho pidnesennia silskykh terytorii. *Ahrosvit*, 14, 2–10 [in Ukrainian].

27. Ministerstvo zakhystu dovkilia ta pryrodnykh resursiv Ukrainy (2020). Publichnyi zvit Derzhavnogo ahentstva lisovykh resursiv Ukrainy za 2019 rik. URL: shorturl.at/bjqY2.

28. DP Korostyshivskiy lishosp APK. URL: <http://korostyshivlisapk.com.ua/pro-nas/naprjami-dijalnosti.html> [in Ukrainian].

29. Lisovyi kodeks Ukrainy v redaktsii Zakonu No. 3404-IV vid 08.02.2006; zi zminamy vid 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#top>.

30. Pro osoblyvosti derzhavnogo rehuliuвання diialnosti subiektiv pidpriemnytskoi diialnosti, poviazanoi z realizatsiieiu ta eksportom lisomaterialiv : Zakon Ukrainy vid 08.09.2005 roku No. 2860-IV u redaktsii vid 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2860-15>.

31. Ohloblina V. O., Silina I. V. (2016). Problemy ta perspektyvy vprovadzhenia ekolohichnoho strakhuvannia v Ukraini. *Prychornomorski ekonomichni studii*, 10, 180–184 [in Ukrainian].

32. Vasylyshyn Kh. R. (2011). Formuvannia ta perspektyvy rozvytku ekolohichnoho strakhuvannia lisiv Ukrainy. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, Is. 21.19, 265–271 [in Ukrainian].

33. Karpuk A. I., Shestak M. L. (2015). Osoblyvosti realizatsii mekhanizmu ekolohichnoho strakhuvannia lisokorystuvannia. *Ekonomichni forum*, 2, 137–141 [in Ukrainian].